

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

L.

Ustavno življenje v Avstriji od leta 1867. do sedanjih dni.

3. Od Taaffejevega ministerstva do sedanjih dni.
(1879—1897).

Koalicijsko ministerstvo je zamenilo prejšnje ministerstvo 11. listopada leta 1893. Knez Alfred Windischgrätz je prevzel predsedstvo v novem ministerstvu, marquis Bacquehem notranje reči, Madejski bogočastje in nauk, Jaworski je postal minister za Galicijo, pl. Plener minister za denarstvo in grof Wurmbrand minister za trgovino. Ostale portfelje so obdržali prejšnji ministri. Windischgrätz je izjavil v državnem zboru s sporazumljenjem levičarjev, konservativcev in Poljakov, da bode predložil volilno reformo, ki bode razširila volilno pravico, ne da bi se kratile politične pravice meščanov in kmetov. V ostalem pa želi, da državni zbor odloži za sedaj politična vprašanja in reši važne gospodarske in denarstvene reči. S tem programom so bile zadovoljne prej imenovane koalirane stranke, in tako je imelo ministerstvo večino v poslanski zbornici.

Koncem l. 1893. se je sprejela „novela k zakonu o deželni brambi“, po kateri imajo služiti prostaki dve leti, podčastniki pa tri leta. Tudi se odslej sme uporabljati deželna bramba zunaj avstrijskih mej, ne da bi bilo treba za tak slučaj posebnega državnega zakona.

Sušca l. 1894. je ministerstvo objavilo načrt novi volilni reformi, po kateri je hotelo ustanoviti novo volilno skupino s 43 poslanci. V to skupino bi spadali nad 24 let stari avstrijski državljani, ki so uspešno končali kako srednjo, obrtno ali kmetijsko šolo; nadalje oni, ki zadnji dve leti plačujejo neposrednji davek ali pa so zavarovani pri bolniški blagajni. Ta volilna reforma ni ugajala opoziciji in delavcem, ki so pričakovali večje pravice.

Kmalu se je tudi razbila koalicija ali zaveza treh velikih strank ob celjskem vprašanju. Ko se je vlada odločno izjavila za ustanovitev dvojezične spodnje gimnazije v Celju, izstopila je „zedinjena nemška levica“ iz koalicije in sklenila glasovati zoper ustanovitev te gimnazije. Levica je bila pripravljena privoliti tako gimnazijo v kakem drugem kraju blizu Celja. Slovenci pa te ponudbe niso sprejeli, drugod ne bi mogla uspevati gimnazija. Ker se je bila razbila koalicija, glavna podpora tega ministerstva, podalo je ministerstvo svojo ostavko dne 18. rožnika l. 1895.

„Uradniško ministerstvo“, ki je sledilo koalicijskemu ministerstvu, je bilo le začasno. V tem ministerstvu je bil ministerski

predsednik grof Kielmannsegg, ki je bil dotlej dolenjeavstrijski cesarski namestnik. Drugi ministri so bili: Podmaršal grof Zeno Wersheimb za deželno brambo, vitez Apolinar pl. Jaworski minister brez portfelja, dr. Evgen vitez Böhm pl. Bawerk za denarstvo, dr. Ferdinand pl. Blumenfeld voditelj poljedelstva, dr. Henrik pl. Wittek voditelj trgovine, dr. Edvard Rittner voditelj bogočastja in nauka, dr. Karol vitez Krall pl. Krallenberg voditelj pravosodja.

To ministerstvo je doseglo, da je državni zbor dovolil potrebno svoto za ustanovitev celjske dvojezične spodnje gimnazije. Sekcijski načelnik Rittner, kot voditelj ministerstva za bogočastje in nauk, je prepustil poslanski zbornici odločitev, ako želi sprejeti ali pa odkloniti dotično svoto. Tako je bila rešena zadeva, ki je toliko razburila Nemce ter malone postala svetovne važnosti. Grof Kielmannsegg je tudi izdal znane „uradniške naredbe“, kako je uradnikom postopati v uradu in javnem življenju.

V tem času je bila deželna razstava v Levovu, kamor je tudi prišel cesar, da se prepriča o napredku Galicije in Vladimirije. Cesarski namestnik v Galiciji je bil tedaj grof Badeni, katerega je cesar posebno odlikoval in mu izkazal izredno zaupanje. Že tedaj so slutili, da bode cesar v kratkem času poklical grofa Badenija v ministerstvo. Jeseni leta 1895. je odstopilo uradniško ministerstvo, in cesar je poveril sestavo novega ministerstva grofu Badeniju. (Dalje prih.)

O uredbi učiteljskih plač na Kranjskem.

III.

1. Opravilne doklade.

Učitelj ostane učitelj, naj ima tudi naslov nadučitelj. Postavili smo princip, da se ima plača ravnati le po službenih letih in službenem kraju. Iz tega sledi, da bodi plača sama na sebi za vse jednaka, tedaj taka za učitelja kakor za nadučitelja. Koliko je tovarišev, ki le zaradi višje plače prosijo za nadučiteljska mesta, a so potem s svojim mestom nezadovoljni. Mnoge skrbi in neprilike ima namreč nadučitelj, katerih so učitelji prosti. Koliko je pa tudi tovarišev, vrlih pri izvrševanju svojega poklica, ki kljub mnogim prošnjam takega mesta niti dobiti ne morejo. Ali se je čuditi, da zavlada pri takih, po tolikih brezuspešnih poskusih nekaka ravnodušnost do vsega,